

KULTŪRA

MENAS LITERATŪRA MOKSLAS

Dėkingumo dovana

Evangelijoje pagal Matą Jėzus Kalno pamoksle laimina tyraširdžius, romiuosius, teisiuosius, gailistinguosius. Man regisi, kad visi šie bruožai kažkaip esmingai susiję su dėkingumu. Kad tyros ir romios širdys yra dėkingos Viešpačiui už šį gyvenimą, koks jis bebūtų, ir kad tik žmogus, nesuvokiantis gyvenimo dovanos ir gyvybės stebuklo, gali manyti, kad tai nieko neverta ir kad nėra už ką dėkoti.

Mes taip įpratome prie patogaus ir gero gyvenimo, kad nesijaučiame dėkingi už jį kaip už malonę, o manome, kad taip tiesiog turi būti, nes tai lemia ekonominiai ir socialiniai veiksniai. Ir vis dėlto kartais atsiveria akys – pamatai, kad gyvenimas yra be galo trapus ir keistas, lengvai sutraukomas, kaip plonas siūlelis. Kad jis kartais visai nepavaldus tiems, regis, visagaliams ekonominiams – socialiniams veiksniams. Kad kur kas daugiau lemia malonė ir dėkingumas.

Kai gali padėkoti ne tik už gera, bet ir už tai, kas skaudina. Kai gali padėkoti ne tik savo draugui, bet ir priešui.

Sakysite – už ką?

Už tai, kad tavo širdis, nepaisant išdavystės ir skausmo, išliko tyra. Už tai, kad neatsimokėjai neprieteliui tuo, kuo, regis, turėtum – akmenimi ir tulžimi. Už tai, kad netgi likai tam savo neprieteliui dėkingas, nes jis pasitarnavo tau kaip tiglis – toks senoviškas indas, kuriame juvelyras kaitindavo brangiuosius metalus, šalindami nereikalingas priemaišas. Ir tu – iškaitintas tame tiglyje kaip auksas, atsikratęs šlako ir žalvario.

Kaipgi tu galėtum būti teišus, jei nebūtum dėkingas? Kaip galėtum būti gailestingas, jei nesinešiotumei šios žmogiškosios dovanos – dėkingumo?..

Viešpačiui – už būti ir malonę. Žmonėms – už atjautą ir džiaugsmą. Gamtai – už linksną šėlsimą ir ramų susikaupimą.

Už dienas ir valandas, už įkvėpimą ir ramybę. Už krentančius raudonus klevų lapus ir pirmąsias snaiges. Už laukimo akimirkas, kai sproginėji iš nekantrumo, ir už pilką liūdėsį, kai nieko nebelauki. Už skausmą, kuris spaudžia ašaras, ir už ašaras, kurios trykšta iš juoko.

Ir turbūt labiausiai – už žmones, kurie tomis nevienodų ašarų akimirkomis būna šalia, kurių akys spindi, kai spindi taviškės, o kai tu verki, verkia ir jie. Už tą visus mus jungiantį žmogiškumą, brangiausią dalyką šiame žemiškajame pasaulyje. Žmogiškumą, kuris mus visus jungs ir toliau, kitoje būtyje, kuri jau nesibaigs, kaip nesibaigia meilė.

Todėl nepamirškime dėkingumo – to švelnaus, gilaus ir šilto jausmo, kuris ne tik liudija mūsų žmogiškumą, bet ir jį įprasmina.

Algimanto Kunčiaus nuotr.

*sušalę, suvargę, pasiklydę
atskriskit čionai, atskriskit
į žvakių šviesą tamsoj
pasišildykite*

*tikriausiai alkanos
paragaukit*

*raudonų erškėtuogių, pasistiprinkit
uogų jau paskutiniųj*

*pasidžiaukit
kukliais žolynėliais
žaliom rūtom ir mirtom
šį vakarą, tokį žvarbų*

mielos dūselės, užmirštos ir apleistos

*pasišildykite
širdžių šilumoj, žmonių
panašiai kaip ir jūs
varganų, nelaimingų*

Nijolė Miliauskaitė

Renata Šerelytė

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2019 m. suteikė 10 000 Eur paramą šeštadieniam „Draugo“ priedui „Kultūra“, projektui „Lietuvos kultūros sklaida ir kultūros paveldo išsaugojimas bei lietuviybės puoselėjimas pasaulyje“

Šio šeštadienio Kultūros turinys

1-as psl. **Renata Šerelytė**. Dėkingumo dovana • 2-as psl. **Astrida Petraitytė**. Ambicingas Lietuvos bajorų projektas • 3-as psl. **Algis Vaškevičius**. Paminėtos 25-osios atkurtos „Naujosios Romuvos“ metinės • 4-as psl. **Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė**. Šviesotamsos stebėtojas/ Deimantė Žukauskienė. Lietuvių teatrinės veiklos pradžia Argentinoje • 5-as psl. **Naujos knygos. Renata Šerelytė**. Legendos laikas. Ar istorija gali būti skani • 6-as psl. **Romualdas Kriaučiūnas**. Avižienio algoritmas • 7-as psl. **Ieva Marija Mendeikaitė**. Paviljono knygų savaitgalis • 8-as psl. **Kultūros kronika**

**Kitame numeryje: „Kryžių sodininkas“ – knyga apie Mečislovą Jurevičių •
Metų knygos rinkimai. Jurgita Jasponytė, „Vartai Auštrieji“**

Redaguoja **Renata Šerelytė** renata.serelyte@gmail.com • Maketuoja **Jonas Kuprys**

Ambicingas Lietuvos bajorų projektas

Astrida Petraitytė

Lietuvos bajorų karališkoji sąjunga (LBKS) kartu su LDK Valdovų rūmais sumanė grandiozinį – ambicingą ir netgi pretenzingą projektą: Vilniaus miesto įkūrimo 700-metį pažymėti nelaukiant jubiliejinių 2023-ųjų, o visus penkerius metus ženklinti šiai progai skirtu ciklu „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė – visi keliai veda į Vilnių“.

Startas 700-mečio minėjimui duotas lapkričio 13 d. – Valdovų rūmų Renesansinėje salėje surengtas koncertas „Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė – muzikoje, poezijoje, dainose“.

Vakaras prasidėjo itin iškilmingai – skambant neįvardintos autorystės „Kalnų katedrai“ (būgnu ir birbyne (?) atliktai dviejų puošnių, matyt, LDK laikų kariūnų), vedėjas – LBKS vadas aktorius Perlis Vaisieta sukomandavo: „Vėliavas gerbt! – Vėliavas įnešt!“ Ir buvo įneštos istorinės LDK ir Lenkijos vėliavos (kodėl? – aš, neišmanėlė, Vilniaus įkūrimo sąsajų su Lenkija neįžvelgiu) bei herbinės – žymiųjų 1863 m. sukilimo vadų Zigmanto Sierakausko ir Konstantino Kalinausko. Taigi (susivokiau) atsišaukta į istorinę dieną aktualiją – atrastus sukilėlių palaikus ir būsimą iškilmingą jų perlaidojimą Rusų kapinių Koplyčioje.

Tad iškart ir sukirbėjo: galėjo renginį bajorai būtent šiai progai ir dedikuoti. Nes skelbtoji intencija – Vilniaus įkūrimas, toji LDK didybės pradžių pradžia – liko neakcentuota, nepažymėta (juk mūsų sostinės radimasis iškart priešaukia Gedimino vaizdinį, gali tikėtis, pavyzdžiui, jo laiškus išgirsias). O akcentuotas buvo Vilniaus daugiakalbiškumas, daugiakultūriškumas – programoje fejerverku skleidėsi, šalia šiek tiek lietuviškumo, lenkiškos, baltarusiškos spalvos (kodėl tik jos?). Renginio tarptautiškumą paliudijo ir dalyviai iš svetur: 1863-ųjų sukilėlių dainų sudainavo Anna Kurpinska (Lenkija); pasirodė Baltarusijos atstovai Olga Železkaja ir Viktoras Cirkunovičius iš Baltarusijos. Gaila, nebuvo programėlių; būtų pravertę ne tik surašytus kūrinius regėti, bet ir šiek tiek informacijos apie juos gauti – štai baltarusių duetas išpūdingais sceniniais rūbais atliko Jogailos ir Sofijos arijas iš Vladimiro Kondrusevičiaus miuziklo „Sofija Holšanska“ (Holzanska?), savo neišmanymo spragas internete lopydama, patyriau, jog ši herojė – tai mūsų Sofija Alšėniške įvardijama ketvirtoji karaliaus Jogailos žmona.

Skambėjo ir Mykolo Kleopo Oginskio graudulingasis „Atsisveikinimas su Tėvyne“ bei kita jo fortijoninė kūryba, prie kurios – pagal kokią kon-

cepciją? – prišlietas ir Konstantinas Mikalojus Čiurlionis (skambino Sonata Zubovienė ir Rokas Zubovas). Lietuviškąją giją į multikultūriškumo audinį įpynę ir Nacionalinės Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokyklos smuikininkų ansamblis (meno vadovas Artūras Šilalė), atlikdamas liaudies dainų parafrazes.

Tarp muzikinių kūrinių įsiterpė ir poezijos posmai. Poeto, jungiančio savyje – kaip vakaro vedėjo paskelbta – lietuviškas, lenkiškas ir baltarusiškas gijas Juzefo Ignaco Kraševskio „Vitolio raudą“ skaitė Lenkijos instituto Vilniuje direktoriaus pavaduotojas Pavelas Krupka (lenkų kalba) ir pats Vaisieta (vertimą į lietuvių kalbą). Išgirdome ir Juliaus Slovackio poezijos – ją skaitė Vaisieta ir Ginvilė Vaisietaitė. Abu aktoriai at-

G. Vaisietaitė deklamuoja J. Slovackį, muzikos garsais pritaria R. Zubovas.

A. Petraitytės nuotraukos

Sofijos ir Jogailos duetas (O. Železkaja ir V. Cirkunovičius)

Vėliavų įnešimo ceremonija prasideda.

liko ir Juditos Vaičiūnaitės „Kanoną Barbora Radvilaitei“.

Taip, programa buvo išpūdinga, tik – gan eklektiška, be vientisos koncepcijos. Nes (dar sukirbėjusi mintis) Valdovų rūmuose pažymint LDK sostinės žydėjimą būtų galima prisiminti, kad čia skleidėsi ir europinė kultūra – pvz., itališka opera, baroko muzika...

Reziumuojantis vakaro išpūdis: mūsų bajorai nutarė išeiti su trenksmu viešumon, nelikti užribyje. Aš, pavyzdžiui, žinodama apie tokios sąjungos egzistavimą, neįtariau, kad ji – net „karališkoji“; nors prisidėjus šį pretenzingą titulą, LBKS skelbiasi tęsianti tarpukariu veikusios Lietuvos bajorų draugijos tradicijas. Bet jei renginys būtų vykęs plačiai minėtos – tiek Lenkijoje, tiek Lietuvoje, taip pat ir mūsų Valdovų rūmuose – Liublino unijos (1569) sukakties proga, būtų visai atitikęs šį istorinį kontekstą. □

Paminėtos 25-osios atkurtos „Naujosios Romuvos“ metinės

„Naujosios Romuvos“ žurnalo numeriai

Algis Vaškevičius

Lapkričio 21-ąją Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje gausus būrys meno ir literatūros mėgėjų paminėjo žurnalo „Naujoji Romuva“ atkūrimo 25-mečių ir dalyvavo pristatant naujausią šių metų numerį, kuris nuo leidimo pradžios – jau 608-asis. Pirmasis šio iliustruoto savaitinio kultūros, literatūros, meno žurnalo numeris pasirodė 1931 metų sausį, iki 1940 metų jis buvo leidžiamas Kaune, 1940 m. – Vilniuje, o 1994 metų vasarą Vilniuje buvo vėl atgaivintas. Dabar jis pasirodo keturis kartus per metus.

„Naujosios Romuvos“ žurnalas yra neatsiejamas nuo žurnalisto, redaktoriaus, rašytojo ir vertėjo Juozo Keliuočio (1902–1983) vardo. 1926 m. baigęs Lietuvos universiteto Teologijos-filosofijos fakultetą, jis 1926–1929 m. Sorbonos universitete studijavo filosofiją, literatūrą, žurnalistiką, meną ir sociologiją. Visą dešimtmetį prieš Lietuvos okupaciją J. Keliuotis leido ir rūpinosi „Naująja Romuva“, 1945 m. buvo suimtas ir tardytas, ištremtas į Pečioros lagerius.

„Naujojoje Romuvoje“ J. Keliuotis siekė aprėpti plačias kultūros sferas: dailę, muziką, architektūrą, literatūrą. Kaune jis telkė įvairių sričių menininkus ir mokslininkus bendram darbui, kvietė naujam mąstymui, diskusijoms, mokėjo derinti nuomones, numatyti tolimas kultūrinio darbo perspektyvas.

1947 m. J. Keliuotis grįžo į Lietuvą, bet 1952 m. vėl suimtas ir sugrįžo 1956 m. Jis buvo nuolat sekamas KBG, bet daug kūrė, laiškais bendravo su lietuvių menininkais emigrantais, vertė knygas, domėjosi moderniuoju menu, sutelkė apie save senų ir naujų bičiulių ratą, tapo viena populiariausių disidentinių figūrų Lietuvoje.

Įamžinant J. Keliuočio atminimą jo vardu pavadinta auditorija Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto Žurnalistikos institute, taip pat Rokiškio rajono savivaldybės viešoji biblioteka, įsteigta literatūrinė J. Keliuočio premija.

1994 metais atkurta „Naująja Romuva“ ėmėsi Jonas Antanaitis, Julius Bloznelis, Liudas Dambrauskas, Arvydas Juozaitis, Kazimieras Vasiliauskas, jiems talkino Valdas Kukulius, Romualdas Ozolas, Laimonas Noreika ir kiti. Atkurto žurnalo redaktoriumi 1994–1995 m. buvo Vaidotas Daunys, 1995–2000 metais – Arvydas Juozaitis, o nuo 2000-ųjų metų iki dabar leidinį redaguoja filosofijos mokslų daktaras Andrius Konickis.

A. Konickis, pristatydamas naujausią „Naujosios Romuvos“ numerį, prisiminė jos bendradarbius, kurių daugelis jau išskeliavę Amžinybėn. Savo vėdamajame „Tiesiog Naujosios Romuvos bičiuliai...“ redaktorius rašo: „Šiandien, žurnalo atkūrimo 25-mečio proga, klausiu pats savęs: koks gi būtų mano didžiausias, svarbiausias, reikšmingiausias šio ketvirtčio amžiaus išpūdis? Atsakyčiau paprastai: žmonės. Daug įvairių, įdomių, nuostabių žmonių, labai skirtingų, bet tam tikra prasme vieningų. Įprato vadinti juos Naujosios Romuvos bičiuliais – gražus ir taiklus dar Juozo Keliuočio ‘išrastas’ terminas, nereikalaujantis detalesnių paaiškinimų“.

Redaktorius žurnale prisimena savo trumpą

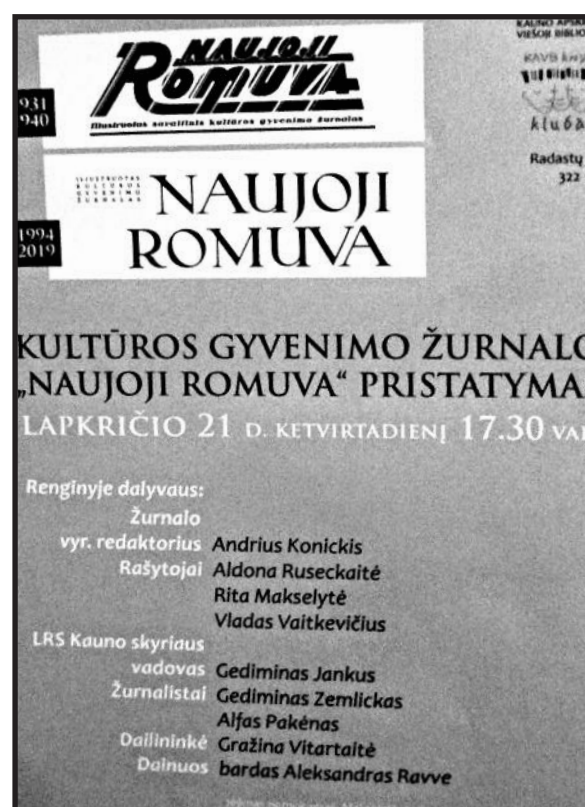
bendravimą su tragiškai žuvusi V. Dauniu, pasakoja apie savo susitikimus su A. Juozaičiu, prisimena atkurtojo žurnalo kelią pas skaitytojus. Šiame žurnalo numeryje kalbinama nemažai „Naujosios Romuvos“ bičiulių, kurie prisimena, kaip atrado žurnalą ir kokį vaidmenį jų gyvenime suvaidino šis leidinys.

Trečiajame šių metų žurnalo numeryje skirta nemažai dėmesio ir muzikai, spausdinami Gintaro Patacko eilėraščiai, Juozas Žitkauskas rašo apie poeto, žurnalisto, Australijos lietuvių veikėjo Vinco Kazoko kūrybą ir gyvenimą – V. Kazokas daugybę metų redagavo Australijos lietuvių savaitraštį „Mūsų pastogė“. Taip pat spausdinama ir V. Kazoko, kurio 100-osios gimimo metinės minimos šiemet eilėraščių.

Žurnale dėmesys skirtas ir menui – rašoma apie Baltijos šalių keramikos parodą, pasakojama apie Vilniaus architektūrą, kalbinama dailininkė Irma Balakauskaitė. Žurnalo viršelius puošia dailininkės Juzefos Čeičytės darbai. Skaitytojai čia taip pat ras fragmentus iš rengiamos atsiminimų knygos apie poetą Joną Strielkūną, kurio 80-osios gimimo metinės minimos šiemet. Publikuojama ir dar neskelbtų J. Strielkūno eilėraščių iš jo žmonos Janinos archyvo.

Rašytoja Aldona Ruseckaitė žurnale pasakoja apie aktorės, prozininkės, pedagogės ir visuomenės veikėjos Onos Pleirytės-Puidienės-Vaidilutės gyvenimą ir kūrybą, pasidalina dar neskelbtais jos laiškais, kurie saugomi Maironio lietuvių literatūros muziejuje. Apie pirmąjį Lietuvos prezidentą Antaną Smetoną minint jo metus rašo Eglė Budrytė, žurnalo numeryje apžvelgiamos ir naujausios knygos, yra daugiau įdomių publikacijų.

Kalbėdamas apie „Naująją Romuvą“ renginio metu redaktorius A. Konickis sakė, kad ši sukaktis jaukiai ir įdomiai paminėta ir Rašytojų sąjungoje Vilniuje, tame renginyje dalyvavo nemažai jaunimo. Pasak redaktoriaus, leidžiant atkurtą žurnalą buvę ir labai sunkių momentų, kai leidiniui nebuvo skirta

„Naujosios Romuvos“ metinių paminėjimo plakatas

parama, tad teko pinigų rinkti iš asmenų, kurie aukojo asmenines lėšas, kad jo leidyba nenutrūktų.

Apie savo bendradarbiavimą su „Naująja Romuva“ įdomiai kalbėjo buvusi ilgametė Maironio lietuvių literatūros muziejaus vadovė, rašytoja Aldona Ruseckaitė. Ji sakė, kad žurnalas yra laukiamas, skaitomas, jis pasiekia žmones įvairiuose Lietuvos kampeliuose.

Nukelta į 8 psl.

Renginyje susirinko „Naujosios Romuvos“ gerbėjai.

A. Vaškevičiaus nuotraukos

Dizaineris fotografas Gediminas Pranckūnas su broliu Gintaru

Šviesotamsos stebėtojas

Laimutė Vasiliauskaitė-Rožukienė

Vilniaus dailės akademijos (VDA) parodų erdvėje „Krematoriumas/Meno krosnys“ atidaryta Gedimino Pranckūno fotografijų paroda „Pakraščiais. Peizažo likučiai“.

Penkiolika didelio formato baltai ir mėlynių tapybiškų simbolistinių fotografijų ant simboliškai nešvarių meno dirbtuvės-krematoriumo sienų. Krosnys ranka palietus šiltos, praviros su uždegtomis žvakutėmis. Niūrų pilką lapkritį – jauki šilta (kad ir kaip negražiai skambėtų) krematoriumo erdvė, sušildyta bičiulių menininkų plačių šypsenų (kurso draugas Aleksandras Vozbinas, tapytojas Viktoras Binkis, menotyrininkas Vidas Poškus, kt.).

Štai ką apie savo devintą naująją fotografijos parodą mano pats autorius: „Vilniuje yra daug pakraščių – vietų palei kraštą. Tarkim, tai kažkada buvusios miesto ribos, už kurių tvy-

rojo laukai, arba dabartiniai aplinkkeliai, atrėžę nuo miesto priemiesčius. Keistos, beveik laukinės vietos. Čia dirbtinis landšaftas gretinasi prie-

VDA parodų erdvėje „Krematoriumas/Meno krosnys“.

Laimutės Vasiliauskaitės-Rožukienės nuotr.

natūraliai išlikusių gamtos lopinėlių, greitkelį įrėmina pylimai ir šlaitai, pro tarpiais iškyla dirbtinės kalvelės ir salėlės.

Kartais važiuojant aplinkkeliu staiga ima ir atsiveria toks vaizdas, tarsi susidėlioja, įgauna baigtinį pavidalą, užsifiksuoja galvoje ir sukelia neramų norą ten atsidurti. Imi kamerą ir eini ten pabūti. Nors aplink nuolat garsingai zuja automobiliai, užkopus į šlaitą ar kirtus kelią ir atsідūrus salėlėje su varganu miškeliu, apima tylaus nuščiuvimo jausmas. Tyros, palaimingos, nelytėtos vietos. Kur ne kur vos išžiūrimas takelis, kokio nors gyvūno išgulėta žolė. Tyloje ir pakraščiu vėlyje veriasi netikėti vaizdai“.

Pernai toje pačioje VDA parodų erdvėje „Krematoriumas. Meno krosnys“ dailininkas ir fotografas Gediminas Pranckūnas rodė parodą „Priešnavis. Paskutinė pakyla“ – fotografijas, kurioje įamžino įvairius (ir liaudies meistrų) pagamintus katafalkus, bažnyčių priebučiuose laikomas pakylas karstui, vadinamus šarvonėmis (dailės istorikų – narteksais arba bobinčiais). Simboliškai – per adventinį ramaus susitaikymo laikotarpį.

Jo juodai baltos šviesotamsos nuotraukos primena A. Tarkovskio „Stal-

kerį,“ pereinamąją gyvasties ir nebūties zoną. Tokią kaip šios parodos – vis dar pasivaidenantys laukinės gamtos lopinėliai ir jau žmogaus veiklos ir ženklų užimta dulkėta erdvė.

Pasak menotyrininko Vido Poškaus, pagrindinis jo nuotraukų ciklų (ar tai būtų Vilniaus vaizdeliai, valandos su Katedra ar užmaršties nykimo ženklų palytėti Bernardinų bažnyčios vargonai) herojus ir personažas yra šviesa. Gal tiksliau – šešėliuotumas. Dar tiksliau – šviesos ir tamsos grumtinės, kuriose, be abejo, šviesa visuomet nugalėta tamsą“.

Parodoje dalyvavo ir autoriaus brolis, dvynys Gintaras. 1958 m. gimimo broliai abu yra baigę aukštuosius mokslus. Gediminas – tapybą Vilniaus dailės institute (dabar – Vilniaus dailės akademija), Gintaras – filologiją Vilniaus universitete, ilgametis „Egmont“ leidyklos darbuotojas. Juos tikrai buvo sunku atskirti, Gintaras drąsiai galėjo nusipaveiksluoti vietoj brolio (nes autorių buvo sunku pagauti, didesnis nenuorama, apie jį daugiau pasakoję rimtesnis Gintaras). Vis dėlto pastebėjau skiriamąjį ženklą – Gedimino šaliką ir apgamą kairėje kaktos pusėje. O kad vienas vyresnis net puse valandos – tikrai ne. □

Lietuvių teatrinės veiklos pradžia Argentinoje

Iliustracijos iš leidinio „Susivienijimas lietuvių Argentinoje: istorinė apžvalga: aukso jubiliejaus proga“.

Deimantė Žukauskienė

XIX a. prasidėjusi emigracija į Argentiną tapo atskaitos tašku kultūrinės veiklos plėtrai. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą į Argentiną atvyko nedaug lietuvių. Lietuviai emigrantai daugiausiai kūrėsi Buenos Airėse ir jos priemiesčiuose bei Beriso, Kordobos, Santa Fė, Rosarijaus miestuose. Tačiau reikšmingiausi kultūrinės veiklos įvykiai siejami su tarpukario nepriklausomos Lietuvos laikotarpiu.

Lietuviai, apsigyvenę Argentinoje, ilgainiui pradėjo steigti įvairias kultūros bei savišalpos draugijas. 1914 m. Buenos Airėse įkurtas Susivienijimas lietuvių Argentinoje (toliau – SLA), kuris leido lietuvišką spaudą, steigė meno saviveiklos ratelius, rengė kultūros vakarus.

„Sunkus ir erškėčiuotas buvo kultūrinės veiklos kelias. Iš pradžių jis reikėsi palaidais vienetais. Paskui buvo dedamos pastangos sukristalizuoti menines pajėgas grupėmis: vaidintojų būrelius, chorus, ansamblius, orkestrus,

bet nepajėgta pastoviai išsilaikyti dėl pačių gyvenimo sąlygų: jaunieji subręsta, sukuria šeimos židinius, dažnai ne tos pačios tautybės, būna priversti pasitraukti, kiti apsigyvendami kitur, negali dalyvauti, seni visai pasensta, šalinasi nuo bet kokios veiklos. Nuolatinis lipdymas papildymais nusibosta, ilgainiui apleidžiama. Vaidintojų būreliai, kitados veikę, reikalui esant susiburia ir vėl paskui vėl gyvena kas sau“.

1926–1927 metais, prisidėjęs Susivienijimo lietuvių Argentinoje organizacijai, pradėdami ruošti teatro pasirodymai. Šiais metais pastatyta drama „Undinė“. Organizacijos narys Pranas Galbuogis, kaip matyti iš SLA protokolų, ragina „užsakyti iš Lietuvos veikalų“. Tačiau teatro veikla išlieka vis dar mažai organizuota, kryptinga, taip pat stigo ir lėšų jai vystyti.

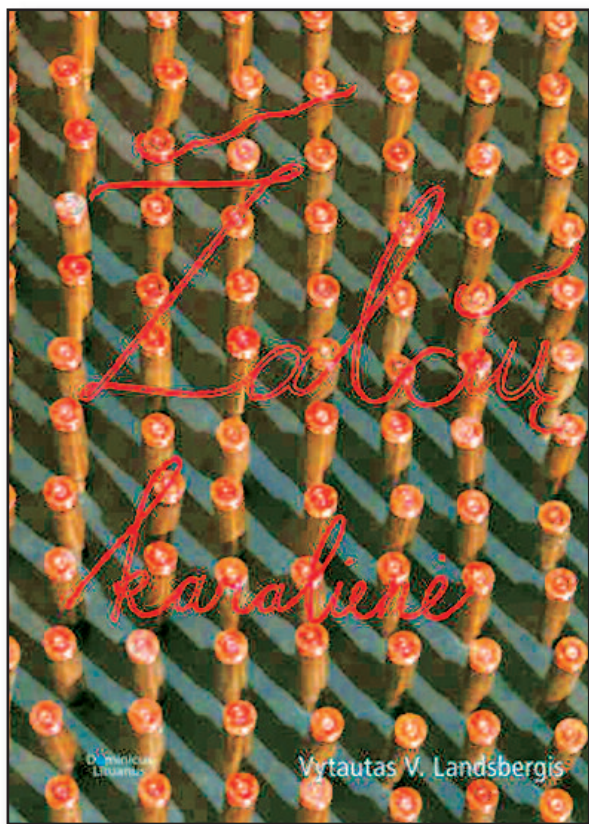
1927 m. balandžio mėn. 3 d. SLA pirmininkas M. Rušėnas susitikime praneša, kad artistams reikalingas koks nors atlyginimas: „nutarta duoti vakariene“. Pasirodymai duodavo šiek tiek tokio pelno, bet ne visuomet. Buvo ir labai nuostolingų. Tuo metu vaidino žmonės, kurie apie vaidybos meną mažai nutuokė arba nieko neišmanė.

Nukelta į 8 psl.

NAUJOS KNYGOS

LEGENDOS LAIKAS

Renata Šerelytė

Vytautas V. Landsbergis. „Žalčių karalienė“. Dailininkė Ieva Babilaitė. – V.: „Dominicus Lituanus“, 2019.

„Eglė žalčių karalienė“ – viena įdomiausių ir unikaliausių lietuvių pasakų, sulaukusi įvairių ne tik literatūros, bet ir kitų menų interpretacijų. Ko gero, skirtingų kartų skaitytojas kitaip šį mitą traktuotų, bet galbūt niekas nepaneigs, kad vienas svarbiausių „Eglės žalčių karalienės“ bruožų – neišvengiama pasaulio dichotomija ir tai, kas nutinka, kai dvi padalintas (pasidalijusias) visumas bandoma jungti. Šioje temoje telpa ir kitos idėjos – nežmogiškumas, kito, kitokio baimė, išdavystė, prisitaikymas, prakeiksmas, amžinybė.

Kritikai pabrėžia, kad Vytauto V. Landsbergio „Žalčių karalienėje“ mitinis laikas užklojamas ant konkretaus istorinio laiko, šiuo atveju pokario partizaninės kovos. Naudojami atpažįstami simboliai, vardai ir situacijos (skaitant peršasi ne viena aliuzija į autentiškus A. Ramanausko-Vanago, L. Baliukevičiaus-Dzūko prisiminimų fragmentus). Bet ar toks klojiny pasiteisina?.. Eglės legenda – matriarchatinės kultūros produktas, susijęs su inertiškuoju, nemąstančiuoju klodu, persmelktu deterministinio fatalizmo. Negalėčiau teigti, kad šis aspektas netinka pokario kovoms vaizduoti, tačiau... ar ne labiau tiktų vyriškas legendos, panašios į „Žiedų valdovą“, variantas, kuriame itin svarbi moralinė kario valia?

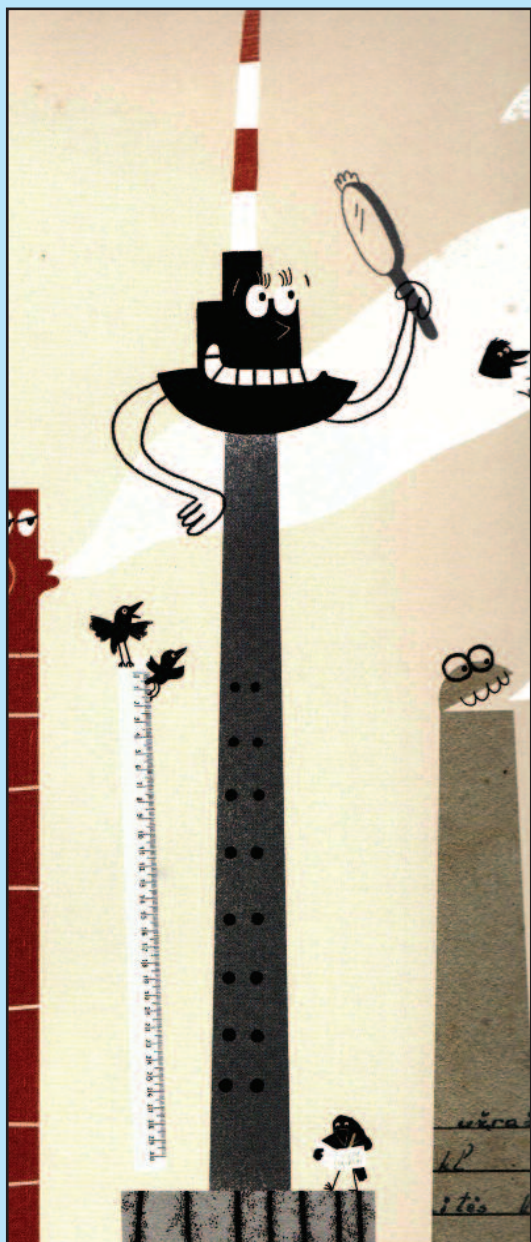
Tai, kad V. V. Landsbergio „Žalčių karalienė“ parašyta dienoraščio forma, ko gero, apsaugo kūrinį nuo kompozicijos bėdų, kita vertus, fragmentuotą tekstą visada lengviau ir smagiau skaityti. O

fragmentai visai neblogi. Netgi vis įterpiama gimnazistiška Eglės rašoma poezija ir patikinimas, kad ji rašo tik sau, išpūdzio negadina: priimi tai kaip tiesą, nors ir trivialią. Kita vertus, trivialios tiesos, pasak George'o Orwello, yra labiausiai vertos ginti.

Kadangi visi žinome šiurpią mito pabaigą, nereikėtų tikėtis, kad autorius iškrės ką nors netikėta. Žinoma, Eglė žūsta, ir ne tik kartu su visais vaikais, bet dar ir dvylika enkavedistų susprogdina. Tai pribloškia, nes skaitant atrodo, kad Eglė – labai švelni ir nuolanki moteriškė, vaikstanti į šaltinėlių vandens ramunėlių arbatai ir mėnesienoje rašanti eilėraščius. Tiesa, gyvendama Gotlande, ji dar nušauna rusų šnipą, neva atnešusį jai vyro laišką – kad tai ne vyro laiškas, ji supranta iš gausybės gramatinių klaidų. Man šis epizodas labai patinka, nes retenybė literatūroje rasti personažą, nušautą dėl gramatinių klaidų. Dar labai simpatiškas man pasirodė Moika, suomiškas, atnešantis Eglei maisto. Jie nemoka vienas kito kalbos ir negali susikalbėti, nors jaučia vienas kitam simpatiją. Gražus fragmentas, gaila, kad toks nežymus.

Šiaip jau dramatiniais Eglės ir Žilvino charakteriams išvystyti ir pagrįsti sukliudė minėtas teksto fragmentiškumas. Perskaičius taip ir liko neišaiškinti, kodėl pasirinktas šis gražus ir labai liūdnas mitas, nes vietomis atrodo, kad jis tiesiog tempiamas ant pasirinkto istorinio laiko. Jeigu nebūtų žalčių, o būtų likę tik žmonės – gal būtų...

AR ISTORIJA GALI BŪTI SKANI

Kokie pastatai aukščiausi Lietuvoje? Ilustracija iš knygos „Istorijos skanėstai“. Dailininkė Inga Dagilė

Ak, ta istorija!.. Ir mokytojai, ir istorijos žinovai net suplukę bando sudominti abejingus paauglius istoriniais įvykiais ir asmenybėmis, ir nepasakytum, kad visada sektųsi. Gal dėl to, kad istorija – dalykas rimtas. Antikos išminčiai siūlo iš jos mokytis, kai kurie politikai – pamiršti ir nesukti galvos, o poetas Henrikas Radauskas istorijos mūžą Klio lygina su sena prostitute, bijančia saulės šviesos. Taigi istorija yra kažkas sena, apdulėję, sustingę ir panašiu į bronzos kaulus muziejuje.

Bet niekas taip neatgaivina ir nepriartina istorijos prie dabarties, kaip netikėti faktai, rodantys, kad praeities žmonės kai kuriais atžvilgiais niekuo nesiskyrė nuo mūsų. Ir kad istorija kupina netikėtumų. Ir kuo daugiau istorijoje netikėtumų, tuo lengviau suprasti tai, kas, regis, taip nutolę ir svetimai. Be to, netikėtumai ir istorijos išdaigos padeda atsikratyti tam tikrų stereotipų, pavyzdžiui, kad viduramžiai yra tamsos amžiai, o Apšvieta – labai progresyvi.

Nors sunkiai įsivaizduoju, kad koks nors lietuvių autorius galėtų parašyti tokią knygą kaip Terry'o Deary'o „Kraupioji istorija“ (esu didelė gerbėja!), viltis miršta paskutinė. Tačiau gal ir nėra blogai pradėti ne nuo istorijos kraupybių, o nuo skanėstų.

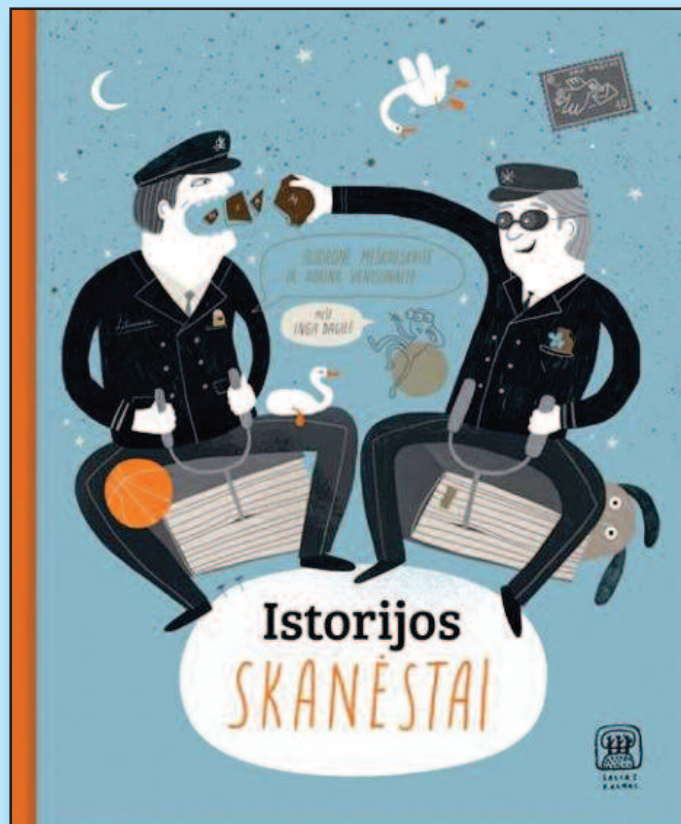
Žaismingas „Istorijos skanėstų“ stilius pasiteisina. Tik nežinau, ar reikėjo įžanginių skyrių, juos skaityti nelabai įdomu, atrodo, kad jie parašyti lyg apsidraudžiant, kažką paaiškinant ir teisinantis, kodėl istorija traktuojama nerimtai. Mielos autorės, teisintis nereikia – rašykite nerimtai iš karto. Šiek tiek gaila, jog pradėta nuo XIX a. – norėjosi panirti giliau, bent jau į kokią VIII amžių, bet galbūt tada skanėstų būtų tiek, kad skaitytojas persivalgytų. Kaip sakoma, gero po truputį.

Faktų daug ir kai kurie tikrai negir-

dėti neregėti. Pavyzdžiui, nieko nežinojau apie sekretus, nes vietoj sekretų žaisdavau kapines. Taigi mano istorinė atmintis šmėkšo didelė balta dėmė. Bet Sabonis ir „ančiuko“ judesys – šito iš atminties neišdildys. Mesdama sągą vietoj kapeikos, bandžiau apgauti gazuoto vandens ir, regis, netgi telefono automata. Tik nebeatsimenu, ar pavyko.

Knyga miela ir lengvai praryjama, labai korektiška, jokio bjauraus humoro ar sarkazmo, jokių kraupybių. Galima drąsiai rekomenduoti ne tik jaunesniems paaugliams, bet ir vaikams bei seneliams. Paskaitai ir beveik patiki, kad istorija gali būti skani.

Literatūra ir menas 2019-11-15

Audronė Meškauskaitė, Aurina Venislovaitė. „Istorijos skanėstai“. Piešė Inga Dagilė. – K.: „Žalias kalnas“, 2018.

Profesorius Algirdas A. Avižienis

Avižienio algoritmas

Romualdas Kriaučiūnas

Ši knyga – antroji, skirta mokslininko Algirdo A. Avižienio gyvenimui. Spėju, kad pirmoji buvo stambi knyga „Avižienio algoritmai ir kiti nuotykių“, išleista Vilniuje 2012 m., kurią man teko aprašyti „Drauge“ (2013.01.26). Antroje knygoje autorius sako, kad fantastinėmis išmonėmis besizavėjęs vaikas, dabar tikras mokslų vyras, pasitelkęs lakią vaizduotę ir valią, po ilgų klajonių metų pagaliau sugrįžta į gimtąją uostą, parsiveždamas ne tik diplomus ir titulus, bet ir skausmingai atvirą išpažintį.

Kaip mokslo vyras jis pasaulyje žinomas dėl išradimų kompiuterių moksluose ir Avižienio algoritmo sukūrimo. Ką reiškia algoritmas? Tai tam tikra veiksmų seka, kurią reikia atlikti norint pasiekti tam tikrą rezultatą. Daugiau apie tai – vėliau.

Prisipažinsiu – ar pasigirsiu – kad su gerbiamu Algirdu esame pažįstami nuo pokarinės pabėgėlių stovyklos laikų Eichstatto mieste Bavarijoje. Būdamas porą metų vyresnis už mane, jis buvo kitoje pakopoje. Mes į juos žiūrėdavome kaip į subrendusius, o jie į mus – kaip į pienburnius. Tuo tarpu mano sesutė Elvyra su juo toje pačioje gimnazijos klasėje konkuravo dėl pirmos vietos. Jis „Gen. Greely“ laivu į Ameriką atvyko 1950 m. kovo pradžioje. Po kelių mėnesių tuo pačiu laivu atvyko ir mūsų šeima, irgi į Čikagą. Ten dirbome, studijavome, Urbanoje ir kitur alų gėrėme ir dainavome. Algirdo sesutė Aldona ir mano sesutė Vita daugelį metų buvo geriausias draugės. Taigi galima sakyti, kad esame ne krauju, bet likimo giminės.

Dabar verčiame naują knygą – Algirdo gyvenimo romaną. Jis padalytas į aštuonis skyrius. Jų pavadinimų neminėsiu, nes nedaug ką pasakytų. Prabėgomis paminėsiu atvejus, ypač priminusius mano patirtį. Vadovaudamas skautams, Algirdas atrado naują užsiėmimą – kanojas ir Minnesotos valstijos šiaurėje jomis plaukiojo ir stovyklavo. Savu pasijuoto ir Navy Pier prieplaukoje esančiame University of Illinois padalinyje Čikagoje, kur Algirdas ir aš studijavome. Tai buvo apie šimto lietuvių studentų oazė. Mūsų studentiški keliai išsiskyrė, kai jis išvyko į Urbaną toliau studijuoti ir alumi mėgautis „Tim-

pone's” aludėje, o aš likau Čikagoje. Su džiaugsmu aprašoma Stalino mirtis kovo 5 d. „Lauke buvo šalta ir šlapia, o lietuvičiai kunkuliavo džiaugsmu, neišpasakytai laimė: pagaliau!” (55 psl.). Maloniai nustečiau perskaitęs, kad Algirdas ir mano būsimasis svainis Šarūnas Milišauskas, tapęs archeologijos profesoriumi, gyveno tame pačiame butelyje.

Norint nenorint reikia grįžti prie Avižienio algoritmo. Šioje srityje jis yra kompetentingiausias žmogus pasaulyje. Kas gi tasai algoritmas? Atsakymą duoda pats Algirdas: „Vaikai labai anksti mokykloje išmoka 'žmoniškos' dešimtainės aritmetikos, pirmiausia sudėties ir atimties veiksmų. Kompiuteriai irgi atlieka tuos pačius veiksmus, tik labai greitai ir vietoj dešimtainės juose dažnai naudojama binarinė arba šešiolikainė aritmetika” (111 psl.). Aišku, čia tik paaiškinimo pradžia. Prancūzų mokslo žurnalas „La recherche” po kelerių metų paskelbė, kad šis lietuvių mokslininko atradimas yra reikšmingiausias šimtmečio atradimas Amerikoje. Jo algoritmas plačiai pasklido, pateko į mokslo enciklopedijas, minimas mokslininkų darbuose ir ten paminėtas per 1000 kartų!

Kitas atradimas – kompiuterių srityje. Tai buvo save pataisantis kompiuteris. Principas toks. Kompiuteris turi atsarginių detalių. Gavęs signalą dėl gedimo, robotizuotiems mechanikams liepia imtis remonto ir tie per labai trumpą laiką pašalina gedimą. Teorija susilaukė pritarimo, palaikymo. Netrukus Jet Propulsion Laboratory pradėjo kurti viską pataisančio kompiuterio modelį.

Įdomi istorijėlė apie trijų vyrų, tarp jų ir Algirdo, ketinimą iškelti vestuves tuo pat metu. Pagarbiai prisimenamas šiltas bendravimas su Marija Gimbutiene, Česlovu Milašiumi, Tomu Venclova, Arvydu Kliore. Į nemalonę Algirdas pateko, kai nuvykęs į okupuotą Lietuvą viename viešame pareiškimе Vilniaus universitetą ir tuo pačiu Vilnių ir visą Lietuvą priskyrė Tarybų Sąjungai.

Skausmingai aprašomas Algirdo vedybinis gyvenimas su Jūrate, pasibaigęs skyrybomis. Po kurio laiko į jo gyvenimą atėjo

kita Jūratė. „Kvietimuose nebuvo ne žodžiu užsiminta apie vestuves – tiesiog 'pavasaris balius'. O svečiams susirinkus, išdalino korteles su prašymu kartu atšvęsti vakar įvykusias sutuoktuves... Žinoma, šampanas liejosi per kraštus, linkėjimai taip pat – ir abu mokslų daktarai bei profesoriai mielai bučiavosi” (261 psl.).

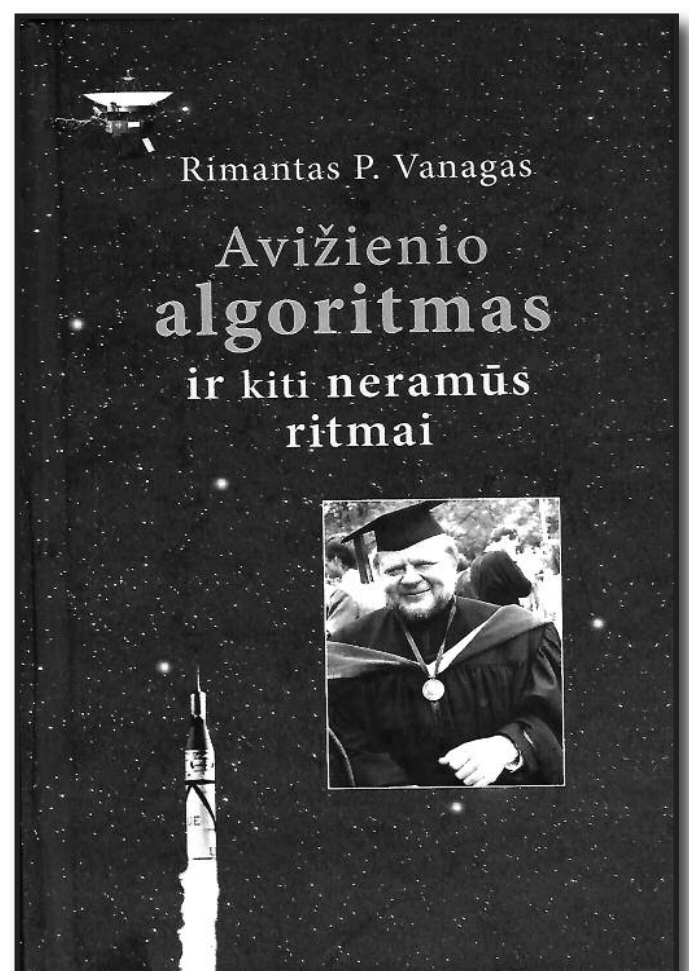
Algirdo taktika sovietmečiu Lietuvos atžvilgiu buvo tokia: „Mieli tautiečiai mokslininkai, jūs tik laikykitės, o mes jums kiek galėdami padėsime!” (337 psl.). Atėjo Sąjūdžio laikai, naujos pažintys su Vytautu Landsbergiu, Vytauto Didžiojo universiteto atkūrimas ir Algirdo vaidmuo. Pagarbiai prisimenami iš JAV atvykusieji akademikai – Viktorija Skrupskelytė, Paulius Žygas ir kiti. Minima Liucija Bačkauskaitė ir dėtos pastangos prigesinti jos energijos perteklių ir nežabotas ambicijas. Minimi protų realistai ir širdies romantikai Valdas Adamkus, kard. Audrys Bačkis, arkivysk. Gintaras Grušas, Vytas Gruodis, kun. jėzuitas Antanas Saulaitis.

Liūdna buvo skaitant apie skautų ieškojimą Lietuvoje. Pačioje gimimo stadijoje Lietuvoje skautai liko be ryšio su pasauline organizacija. Išskirtinai paminima Stefanija Gedgaudienė, įžiebusi konflikto žariją. Sėkmingesnės buvo Algirdo pastangos dirbant Kauno miesto savivaldybėje. Prieš porą metų žiniasklaidoje nuskambėjo Petro Baršausko pavardė. Tą pavardę iškėlė Algirdas, atradęs, kad pastarasis savo moksliniame darbe užsiėmė akivaizdžiu plagiatu. Algirdo pareiškimas sprogo kaip bomba.

Paskutiniai knygos puslapiai skaitytoją grąžina į likimo laivą. Operos buvo tiltas, visą gyvenimą siejęs Algirdą ir Jūratę. Verdi! Jūratė šį kompozitorių dievino ne tik klausydamasi jo muzikos, bet ir dainuodama. „Ir štai baltas kaip gulbė laivas sulig dviaukščių namų (...) Vėjas švelniai ribuliuoja bangeles, apie 70 keleivių (...) tylutėliai susėda prie staliukų su tradiciniais lietuviškais patiekalais. Dar yra valandžiukė laiko, nes jachta turi nuplaukti 3 mylias Tą lemtinę sekmadienį, spalio 22-ąją, kuomet sustojo Jūratės širdis, Algirdas buvo nupirkęs jai bilietą į operą.

„Ant žemos jachtos pakopėlės prie pat vandens atsistoja Andrius su Rimu. Juodu laiko gintaro spalvos urną su mamos pelenais. Dvylika Verdi choro dainininkų kaip dvylika apaštalų užtraukia garsiąją vergų ariją iš Verdi operos 'Nabukas'”. Urna netrukus ištirps, bangos išnešios pelenus ir artimųjų jausmus. Algirdas nustemba staiga greta savęs pajutęs atsiveriant tuštumą, bedugnę. Dar keičiau, kad toj pačioj gilumoj – ne juoda naktis ir ne juodas, širdį gnaužiantis skausmas, o sidabro spindulius skleidžiantis dieviškas kalnas.

„Šviečia, kaip kadaise vaikystėje. Kas pasakys, koks jo vardas: Meilė? Svajonė? Viltis? Tėvynė?” □

Rimantas P. Vanagas. „Avižienio algoritmas ir kiti neramūs ritmai”. Petro ofsetas, Vilnius, 2018, 388 psl.

Paviljono knygų savaitgalis

Knygyno „Eureka“ knygos „Paviljono“ erdvėje

Ieva Marija Mendeikaitė

2019 m. „Paviljono“ knygų savaitgalis džiugins ištikimus savo lankytojus ir naujus fanus knygų ir literatūrinių renginių gausa. Jau ketvirtus metus iš eilės vykstantis „Paviljono“ knygų savaitgalis šiais metais vėl žada labai linksmą, skirtingų tautų kultūros kupiną literatūrinį savaitgalį.

Jei apie knygų „Paviljono“ savaitgalį girdite pirmą kartą – žinokite, kad tai yra kultūrinis literatūros renginys, kiekvienais metais išsikuriantis kultūros klube „Paviljonas“ Pylimo gatvėje, Vilniuje. Festivalis savo programoje džiugins įvairiais literatūriniais siurprizais, neformalių diskusijų, koncertų ir iki tol Lietuvoje negirdėtų autorių pasirodymų gausa. Jaukioje „Paviljono“ erdvėje skaitytojais galės įsigyti knygų lietuvių ir anglų kalbomis leidyklų kainomis, o visi festivalio renginiai bus nemokami.

Pasak festivalio koordinatūros Justinos Zubaitės, šių metų „Paviljono“ knygų savaitgalis kaip ir kasmet suburs nepriklausomus humanitarinių knygų, meno ir literatūros leidėjus bei mažuosius knygynus po vienu stogu ir suteiks jiems progą pristatyti įdomiausius naujus leidinius. Šįmet ryškiau nei ankstesniais metais bus siekiama lankytojus supažindinti su jų pamėgtus leidinius kuriančių komandų „užkulisiais“ - leidėjais, vertėjais, redaktorais, knygų dailininkais ir kitais, ne ką mažiau svarbesniais knygos į pasaulį išėjimo procese dalyvaujančiais veikėjais.

Vis dėlto vienas iš pagrindinių festivalio siekių – kurti neformalias nepriklausomų knyginkų ir jų skaitytojų pažintis, stiprinti dialogą tarp rašančių bei skaitančių. Skaitytojų pamėgti knygų autoriai ryškiausiai matomi ir festivalio renginių gausoje (beveik 30 susitikimų, pokalbių, diskusijų ir koncertų), tačiau organizatorių tikslas – atverti, jog knygos, kurias skaitome ir pamilstame, nėra tik autoriaus nuopelnas. Daugeliu atvejų tai kolektyvinis, neretai bičiulyste grįstas komandos darbas, pokalbių ir aršių diskusijų rezultatas. Programos metu bus pristatomos, apkalbamos ir išanalizuojamos Aurelijaus Augustino, Rimo Užgario, Gilles Deleuze, Felixo Guattari, Witoldo Gombrowicziaus, Lucia Berlin, Gerdos Jord, Vaivos Grainytės, Nariaus Kairio, Walto Whitmano, Steveno J. Fowlerio, Karolinos Jakaitės, Ričardo Gavelio, Aido Marčeno ir daugybės kitų rašytojų ir kūrėjų knygos ir kūryba.

Festivalio programos sudarytoja, rašytoja Aušra Kaziliūnaitė pasakoja, kad šiais metais sudarinėdama renginių tinklą į jį stengėsi įtraukti kuo daugiau kitur dar nepristatytų knygų – šie renginiai sudaro daugiau negu pusę programos. Poezijos mėgėjai turėtų atkreipti dėmesį į naujos Aido Marčeno knygos „Ir“ (Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla) pristatymą. Ypatingu lietuvių poetinio gyvenimo įvykiu taps ir legendinio amerikiečių rašytojo Walto Whitmano „Žolės

Paviljono knygų savaitgalis

@ Pylimo g. 21 B

2019.
11.29–

12.01

lapų“ („Kitos knygos“) vertimas – šią knygą taip pat pirmiausia bus galima pavartyti festivalio metu.

Ryškiausias pastarojo laiko reiškinys Lietuvos filosofinių knygų pasaulyje – prancūzų filosofo Gilles'io Deleuze'o ir Felixo Guattari knyga „Kas yra filosofija?“ („Jonas ir Jokūbas“) – taip pat bus pristatyta pirmą kartą. Ypatingo paminėjimo nusipelnė ir Yanis Varoufakis „Pokalbiai su dukra apie ekonomiką“ („Kitos knygos“), Witoldo Gombrowicziaus „Dienoraščio“ („Odi-lė“), Gerdos Jord grafinio romano „Daugiabutis“ pristatymai. A. Kaziliūnaitė sako, kad vertus dėmesio renginius būtų galima vardyti ilgai, nes visa tai, ką rasite šių metų programoje, yra geriausia iš geriausių – dominuos naujos knygos, bus daug dalyvių užsieniečių, o lankytojus džiugins neįprasto formato pasirodymai.

Kitas šių metų programos ypatumas – užsienio svečių gausa. Nors praeitais metais jų irgi buvo, šiais metais visas šeštadienio vakaras bus skirtas vien užsienio svečiams ir bendroms

jų diskusijoms. Šeštadienį „Paviljone“ dalyvaus ir viena ryškiausių bei kontraversiškesnių šiuolaikinių Estijos rašytojų Maarja Kangro (Estija), kuri pokalbyje „Rašymas ir feminizmas“ susitiks su lietuvių menotyrininke ir poete Laima Kreivyte. Poetė ir garsi kuratorė Simona Nastac (Jungtinė Karalystė/Rumunija) „Paviljone“ pristatys rumunų tarpdisciplininio projekto „Polyphonic“ poetinių trumpametražių filmų peržiūrą.

„European Poetry Festival“ organizatorius, vienas aktyviausių britų atliekamosios poezijos bei performansų kūrėjų, surengs ne vieną projektą drauge su „Tate Modern“ galerija ir kitomis svarbiausiomis Europos meno institucijomis, Stevenas J. Fowleris (Jungtinė Karalystė) ne tik pristatys specialiai festivaliui paruoštą solo performansą, bet ir kuruos „Comrade“ poetinių performansų vakarą. Čia lietuvių ir užsienio poetų duetai atliks savo kūrybą. „Comrade“ vakaro metu klausytojai turės galimybę išvysti ir vienus ryškiausių jaunujų Latvijos poetų Krisjanį Zelgį su Inga Pizane bei poetę iš Rusijos Mariją Malinovskąją.

Penktadienio vakare knygų mėgėjai galės atsigaivinti svaigiuose Migloko muzikos ritmuose. Gracingai lauzdama nusibodusias scenines klišes atlikėja kartais palieka sceną ir išipina tarp klausytojų, kaip pati sako, siekdama sukurti jaukesnę ir jungiančią atmosferą. O pačiame šeštadienio vakare knygų ir meno įkvėpti lankytojai galės šėlti DJ Querelle („We Are Propaganda“) performansų „teroristo“ diskotekoje. Bus tikrai smagu, užsuk! □

Gerdos Jord „Daugiabučio“ pristatymas

Gerdos Jord komiksas, DAUGIABUTIS

11.29

20:00

Paminėtos 25-osios atkurtos „Naujosios Romuvos“ metinės

Rašytoja A. Ruseckaitė (v.) daug bendradarbiauja su „Naująja Romuva“

A. Vaškevičiaus nuotraukos

Atkelta iš 3 psl.

Rašytoja teigė nemažai bendravusi su V. Dauniu atkuriant žurnalą, jie abu domėjosi prieškarine „Naująja Romuva“, svarstė, koks turi būti atkurtasis leidinys. Rašytoja prisiminė, kad būtent „Naujojoje Romuvoje“ buvo išspausdinta labai ilga rašytojo ir literatūros kritiko Rimanto Marčėno recenzija apie pirmąjį jos romaną „Marios vandens“.

„Lietuvoje priskaičiuojama apie 30 kultūrinių leidinių, dar į šį skaičių neįtraukiant Čikagoje leidžiamo „Draugo“ kultūrinio priedo, žurnalo „Donelaičio žemė“ ir kitų. „Naujoji Romuva“ – puikios poligrafinės kokybės, solidus, įdomus, daug vertingos medžiagos spausdinantis leidinys, kuriuo galima tik pasidžiaugti. Nors buvo prog-

nozuojama, kad popieriniai leidiniai nyks, viskas kelsis į elektroninę erdvę, bet taip neatsitiko – popieriniai žurnalai skaitomi, jų laukiama“, – sakė rašytoja.

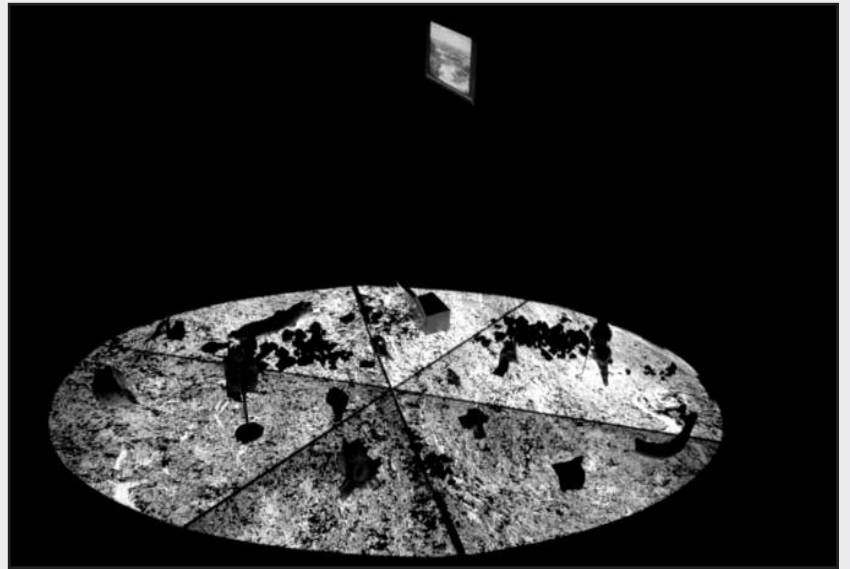
Renginio dalyviai kalbėjo kad artimiausias savo tematika „Naująjai Romuvai“ būtų „Kultūros barų“ žurnalas, bet jis yra kitoks, labiau žiūrintis į ateitį, o „Naujoji Romuva“ skiria daug dėmesio praeičiai. Redaktorius A. Konickis priminė, kad jie dar leidžia kultūros gyvenimo žurnalą jaunimui „Pašvaistė“, taip pat „Naujosios Romuvos“ fondas leidžia ir knygas.

Susirinkusieji negailėjo gerų žodžių redaktoriui, kitiems leidinio autoriams, dėkojo, kad toks leidinys yra, sveikino ir linkėjo dar ilgą gyvavimo metų bei gausaus skaitytojų rato. □

Prisiminimais dalijasi redaktorius A. Konickis.

Kultūros kronika

Menininkė Goda Palekaitė dalyvavo trijų mėnesių rezidencijoje Geteburge (Švedija)*. G. Palekaitei buvo pasiūlytas bendradarbiavimas su vyresnės kartos politinio ir socialinio meno atstove, Švedijoje žinoma performansų menininke Annika Lundgren. G. Palekaitės paroda išdėstyta dviejose tamsiose galerijos erdvėse. Abiejose – po dvi šviečiančias plokštumas. Viena horizontali (kaip plokščia Annikos žemė). Tai ekspozicinis stalas, ant kurio išdėlioti įvairūs fikciniai artefaktai (figūrėlės, indai, žaislai). Kita plokštuma – monitorius, kabantis erdvėje vertikaliai ir siūlantis tekstus bei fotografijas. Paroda pasakoja apie du mokslininkus, kurie gyvenimo pabaigoje leidosi į egzotiškas keliones po sapnus ir futuristines fantazijas. Tai prancūzas Michelas Leiris (1901–1990) ir švedas Emanuelis Swedenborgas (1688–1772).

Jauno ir energingo kolektyvo „Subtilu-Z“ turas po Rusiją lapkričio 11–26 dienomis – bene pirmasis tokios apimties šiuolaikinio Lietuvos kolektyvo projektas šioje šalyje. Vaikinai jau sugrojo aštuonis koncertus, dar laukia penki pasirodymai. Turo geografija apima Sankt Peterburgą, Maskvą ir Jekaterinburgą su dar dešimčia apie šiuos didmiesčius išsidėsčiusių mažesnių miestų. Muzikantai atlieka Lietuvos kompozitorių kūrinius ir savo originalias kompozicijas. Jau publikuotose recenzijose „Subtilu-Z“ įvardijama kaip originali, ironiška, su lietuvišku akcentu muzikuojanti grupė, o patys atlikėjai džiaugiasi šilta klausytojų reakcija ir neslepiamu žiūrovų susidomėjimu, kurį ypač pajunta mažesniuose miestuose.

Lietuvių teatrinės veiklos pradžia Argentinoje

Atkelta iš 4 psl.

Apie 1936 m. būta bandymų steigti pastovų teatrą, tačiau dėl vidinės nesantaikos tai ir teliko idėja. Prie SLA kultūrinės veiklos daug prisidėjo teatras „Viltis“. Jo vadovas Vincas Sajauskas, kaip aktyvus visuomenininkas, 1947 metais apdovanotas amžina plunksna su užrašu: SLA. Per keliolika metų bendradarbiaujant su SLA pastatyta „visa eilė smagių veikalų“:

Apsiriko, Žemaitės 2-jų veikslių komedija, rež. V. Sajauskas;

Pavogtoji sužadėtinė, Jono Skinkio vieno veiksmo komedija, rež. V. Sajauskas;

Pampalio piršlybos, 2-jų veikslių komedija, parašyta E. Gramtiko;

Amerika pirtyje, komedija pagal Keturakio pjesę, rež. Sajauskas;

Tik niekam nesakyk, vieno veiksmo komedija, rež. St. Majauskas;

Avinėlis nekaltasis, Aišbės keturių veikslių komedija, rež. Sajauskas; **Uošvė į namus, tylos nebebus**. „Vaidybą prižiūrėjo Irenė Andriuskaitė“;

Žentai iš Amerikos, 2 veikslių komedija, rež. St. Majauskas;

Džordž Dandin, 3 veikslių Moljero komedija, rež. K. Velička

Barzdaskutys nukirto galvą ir kt. komedijos.

Susivienijimas lietuvių Argentinoje: istorinė apžvalga: auksinio jubilėjaus proga, 1914–1964 Kristijono Donelaičio metais / parašė Andrius Jakubauskas; medžiagos rinkime talkino Pranas Stalioraitis; paruošė spaudai Kasantas Norkus. – Buenos Aires: Susivienijimas Lietuvių Argentinoje, [1964], 90–95. □